

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 30. novembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Gunārs Kusiņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas
ierosināšanu (pieteikums Nr. 227/2021), kuru iesniegusi [..] (turpmāk –
Pieteikuma iesniedzēja),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” 8. pantu un
Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta pirmo daļu (turpmāk arī
– apstrīdētās likumu normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes
(turpmāk – Satversme) 64. un 116. pantam un spēkā neesošu no 2021. gada
9. oktobra;

1.2. atzīt Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojuma Nr. 720 „Par
ārkārtējās situācijas izsludināšanu” (turpmāk – Rīkojums) 5.3. apakšpunktu par
neatbilstošu Satversmes 64., 91., 96., 106. un 111. pantam un spēkā neesošu no
spēkā stāšanās brīža;

1.3. atzīt visu Rīkojumu par neatbilstošu Satversmes 64., 91., 96., 106. un
111. pantam un spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža;

1.4. apturēt Rīkojuma 5.3. apakšpunkta darbību.

2. Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” 8. pants regulē Ministru kabineta tiesības, izsludinot ārkārtējo situāciju, bet Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta pirmā daļa paredz Ministru kabineta tiesības noteikt ar epidemioloģisko drošību saistītu regulējumu Covid-19 infekcijas izplatīšanās vai izplatīšanās draudu gadījumā.

Ar Rīkojumu Ministru kabinets izsludināja ārkārtējo situāciju visā valsts teritorijā no 2021. gada 11. oktobra līdz 2022. gada 11. janvārim, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

Rīkojuma 5.3. apakšpunkts paredz, ka ārkārtējās situācijas laikā valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021. gada 15. novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. –19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes 85. pantu Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesā izskatāmās lietas ir izsmeļoši uzskaitītas Satversmes tiesas likuma 16. pantā.

4.1. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā minētais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4.2. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Rīkojums ir normatīvais akts un tā 5.3. apakšpunkts atbilst visām tiesību normas pazīmēm. Tādēļ viņa uzskata, ka šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētais prasījums atzīt Rīkojuma 5.3. apakšpunktu par neatbilstošu Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1., 2., 3. un 6. punktam un 17. panta pirmās daļas 11. punktam uz privātpersonas iesniegta pieteikuma pamata Satversmes tiesa izskata lietas tikai par normatīvo aktu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Normatīvais akts ir tiesību akts, kas satur tiesību normas – abstraktus vispārēji saistošus uzvedības priekšrakstus, kas attiecas uz nenoteiktu personu loku un ir piemērojami vairākkārt. Ārējie normatīvie akti ir saistoši abstraktam personu lokam, ar tiem tiek regulētas tiesiskās attiecības, piemēram, starp publisko tiesību subjektu no vienas puses un privātpersonu no otras puses vai arī privātpersonu savstarpējās tiesiskās attiecības. Savukārt administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. Atsevišķos gadījumos iestāde var izdot arī vispārīgos administratīvos aktus, kuri ir vērsti uz individuāli nenoteiktu, bet tādu personu loku, kuras atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos (*sk. Administratīvā procesa likuma 1. panta trešās daļas 1. un 2. teikumu*). Administratīvais akts atšķirībā no normatīvā akta nerada jaunas tiesību normas. Vispārīgais administratīvais akts iedzīvina normatīvo aktu vai tiesību normu konkrētos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-07-05 15.2. punktu*).

Pēc akta formas Rīkojums nav ne ārējs, ne iekšējs normatīvais akts (*sk. Ministru kabineta iekārtas likuma 31. un 32. pantu, Valsts pārvaldes iekārtas likuma 73. pantu*). Savukārt pēc sava satura Rīkojums ir tiesību akts, kas izdots uz Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma, likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli”, kā arī Epidemioloģiskās drošības likuma normu pamata. Tas uz noteiktu laika periodu izsludina ārkārtējo situāciju, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi, mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

Rīkojuma 5.3. apakšpunkts ir pieņemts saistībā ar valsts apdraudējuma – Covid-19 infekcijas izplatības pieauguma Latvijā un ar to saistītās veselības nozares pārslodzes – novēršanu un ir cieši saistīts ar šo apdraudējumu. Proti, šajā apakšpunktā Ministru kabinets ir noteicis, kādā veidā attiecībā uz nodarbinātību publiskajā sektorā faktiski tiek iedzīvināta Covid-19 apdraudējuma dēļ izsludinātā ārkārtējā situācija. Tas attiecas uz individuāli nenoteiktu personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos – valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā

kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām, kas pilda savus darba vai amata pienākumus sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatību izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā.

Ņemot vērā minēto, Rīkojuma 5.3. apakšpunktā ir ietverts vispārīgais administratīvais akts. Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” 20. panta pirmā daļa noteic, ka ārkārtējās situācijas un izņēmuma stāvokļa laikā izdotos administratīvos aktus vai amatpersonu faktisko rīcību apstrīd, pārsūdz un izskata Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 121. panta pirmo daļu kontroli pār vispārīgā administratīvā akta atbilstību tiesību normām īsteno administratīvā tiesa.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētais prasījums nav piekritīgs Satversmes tiesai.

4.3. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt visu Rīkojumu par neatbilstošu Satversmei, jo tas nosakot atšķirīgas tiesības un pienākumus pret Covid-19 vakcinētām un nevakcinētām personām.

Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 5. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda prasījums Satversmes tiesai. Atbilstoši Satversmes tiesas likumā ietvertajam pieteikuma principam Satversmes tiesa nav tiesīga pati pēc savas iniciatīvas uzsākt tiesvedību bez pieteikuma, kurā ietverts konkrēts prasījums (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-66-03 18. punktu*).

Rīkojums satur regulējumu, kas skar dažādas jomas un attiecas uz dažādām situācijām un subjektiem. Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi citus konkrētus Rīkojuma punktus, kurus viņa uzskata par neatbilstošiem Satversmei, izņemot 5.3. apakšpunktu, un arī no pieteikuma satura tos nav iespējams izsecināt. Tādēļ šā lēmuma 1.3. apakšpunktā minētais prasījums neatbilst Satversmes tiesas likuma 16. pantā un 18. panta pirmās daļas 5. punktā ietvertajām prasībām.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu daļā par šā lēmuma 1.1. apakšpunktā minēto prasījumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikvienu persona, kura

uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma regulējumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*). Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” 8. pants paredz Ministru kabineta tiesības, izsludinot ārkārtējo situāciju, regulēt valsts pārvaldes institūciju un amatpersonu, kā arī privātpersonu tiesības un pienākumus. Savukārt Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta pirmā daļa paredz Ministru kabineta tiesības Covid-19 infekcijas izplatīšanās vai izplatīšanās draudu gadījumā epidemioloģiskās drošības nolūkos noteikt dažāda rakstura regulējumus, kas var ietekmēt gan valsts institūcijas un amatpersonas, gan privātpersonas. Tāpat apstrīdētās likumu normas regulē Ministru kabineta kompetenci konkrētos apstākļos. Tās pašas par sevi neattiecas uz Pieteikuma iesniedzēju un tādēļ nevar radīt viņas pamattiesību aizskārums.

Līdz ar to pieteikums daļā par šā lēmuma 1.1. apakšpunktā minēto prasījumu neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Ievērojot to, ka lieta Satversmes tiesā netiek ierosināta, šā lēmuma 1.4. apakšpunktā minētais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1. un 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 227/2021), kuru iesniegusi [..].

2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.4. apakšpunktā minēto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš